Autoría, plenos dereitos de divulgación e publicación, reprodución, distribución, comunicación pública e transformación sobre a totalidade dos materiais presentados neste traballo:

1- Todos os textos e recursos multimedia (fotografías, gravacións de audio, etc) empregados neste libro Edilim son utilizados baixo licencia CC-BY-NC-SA (Licencia Creative Commons - Atribución - Non comercial - Compartir Igual) procedentes das seguintes páxinas web:
http://es.wikipedia.org/ http://commons.wikimedia.org/ https://www.wikipedia.org/
https://musopen.org/
2- Todas as partituras que se incluíron neste traballo son de obras musicais de dominio público.
3- Todas as gravacións de audio que se incluíron neste traballo son de obras musicais de dominio público.

RECURSOS MULTIMEDIA EMPREGADOS NESTE LIBRO EDILIM:

Foto - File:Pieter Brueghel (II) - The four seasons, spring (Bukarest).jpg
Autor: Pieter Breughel the Younger (1564–1638)
Fonte: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pieter_Brueghel_(II)_-_The_four_seasons,_spring_(Bukarest).jpg
Licencia: Dominio público

Foto - File:Pieter Brueghel (II) - The four seasons, summer (Bukarest).jpg
Autor: Pieter Breughel the Younger (1564–1638)
Fonte: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pieter_Brueghel_(II)_-_The_four_seasons,_summer_(Bukarest).jpg
Licencia: Dominio público

Foto - File:Pieter Brueghel (II) - The four seasons, autumn (Bukarest).jpg
Autor: Pieter Breughel the Younger (1564–1638)
Fonte: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pieter_Brueghel_(II)_-_The_four_seasons,_autumn_(Bukarest).jpg
Licencia: Dominio público

Foto - File:Pieter Brueghel (II) - The four seasons, winter (Bukarest).jpg
Autor: Pieter Breughel the Younger (1564–1638)
Fonte: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pieter_Brueghel_(II)_-_The_four_seasons,_winter_(Bukarest).jpg
Licencia: Dominio público

Foto - File:Vivaldi.jpg
Autor: anónimo (1723)
Fonte: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vivaldi.jpg
Licencia: Dominio público

Foto - File:Love Birds (187823503).jpeg
Autor: Andrea Parra
Fonte: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Love_Birds_(187823503).jpeg
Licencia: Dominio público

Foto - File:Harpsichord MET DP225547.jpg
Autor: anónimo / The Crosby Brown Collection of Musical Instruments, 1889 (Metropolitan Museum of Art)
Fonte: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Harpsichord_MET_DP225547.jpg
Licencia: Dominio público

Todas as gravacións de audio seguintes foron extraídas de:

https://musopen.org **Royalty Free Music,** free of known copyright restrictions: *"This work comes from the non profit U.S. organization Musopen where it is available at the following link https://musopen.org. The Musopen website requires all uploaders to "represent and warrant that content uploaded to the site is in the public domain" (see FAQ #4). Licensing Creative Commons CC-Zero. This file is made available under the Creative Commons CC0 1.0 Universal Public Domain Dedication. The person who associated a work with this deed has dedicated the work to the public domain by waiving all of his or her rights to the work worldwide under copyright law, including all*

related and neighboring rights, to the extent allowed by law. You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, all without asking permission")

Título: Violin Concerto in E major, RV 269 'Spring' - Complete Concerto (1720)
Autor: Antonio Vivaldi (1678–1741)
Fonte: https://musopen.org/de/music/14910-the-four-seasons-op-8/
Licencia: CC PD - Dominio público

Título: Violin Concerto in G minor, RV 315 'Summer' - Complete Concerto (1720)
Autor: Antonio Vivaldi (1678–1741)
Fonte: https://musopen.org/de/music/14910-the-four-seasons-op-8/
Licencia: CC PD - Dominio público

Título: Violin Concerto in F major, RV 293 'Autumn' - Complete Concerto (1720)
Autor: Antonio Vivaldi (1678–1741)
Fonte: https://musopen.org/de/music/14910-the-four-seasons-op-8/
Licencia: CC PD - Dominio público

Título: Violin Concerto in F minor, RV 297 'Winter' - Complete Concerto (1720)
Autor: Antonio Vivaldi (1678–1741)
Fonte: https://musopen.org/de/music/14910-the-four-seasons-op-8/
Licencia: CC PD - Dominio público

GUIA DIDÁCTICA

do ***Recurso EDILIM v5 (sen Flash) para 3º E.S.O:***
" A música descritiva no Barroco "

Este libro EDILIM (O.D.E.) é o **SEGUNDO** dun total dos sete que forman parte do proxecto: "***Recursos EDILIM v5 (sen Flash) para 3º E.S.O. "A música descritiva como recurso para a materia de música: dende o Barroco até o Século XX"***

ÍNDICE:

OBXECTIVOS EDUCATIVOS PRETENDIDOS
ASPECTOS CURRICULARES EN QUE SE INCIDE
METODOLOXÍA E ORIENTACIÓNS DIDÁCTICAS
ACTIVIDADES QUE SE PROPOÑEN
RECURSOS DE AVALIACIÓN PARA O ALUMNADO, con mención dos medios para achegar retroalimentación ás aprendizaxes no proceso avaliativo.

OBXECTIVOS EDUCATIVOS PRETENDIDOS

- Diferenciar os diferentes tipos de **músicas descritivas**: música que describen os fenómenos da natureza, música programática (o poema sinfónico) e música incidental (para obras teatrais)
- Valorar e relacionar o contexto histórico das obras de **músicas descritivas** escoitadas cos coñecementos doutras asignaturas (lingua e literatura, ciencias sociais, etc.).
- Entender a función social que tiñan na súa época os exemplos escoitados de **músicas descritivas**
- Recoñecer auditivamente e determinar a época e a cultura musical ás que pertencen as distintas audicións escoitadas de **músicas descritivas**. Situar dun xeito básico as audicións propostas en coordenadas socio-históricas.
- Analizar as músicas descritivas escoitadas. Ó falarmos de "analizar" referímonos fundamentalmente a unha escoita reflexiva que lle permita ao alumnoa o recoñecemento e discriminación auditiva dos elementos da música.
- Valorar a figura dos compositores e compositoras e o contexto historico no que foron creadas os diferentes exemplos de **músicas descritivas.**
- Distinguir a través das obras escoitadas os diferentes xéneros ou formas musicais. Coñecer os elementos que conforman as **músicas descritivas.**
- Recoñecer por medio da audición as diferentes seccións ou partes dos exemplos de **músicas descritivas**

ASPECTOS CURRICULARES EN QUE SE INCIDE

iii) OBXECTIVOS DO RECURSO.
iv) CONTIDOS E ESTÁNDARES TRABALLADOS E SECUENCIA DOS MESMOS.
v) DESCRICIÓN E XUSTIFICACIÓN DAS COMPETENCIAS CLAVE A TRABALLAR.

Son os que se detallan de seguido para o TERCEIRO curso da ESO, de acordo ao disposto no *DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da E.S.O e do bacharelato na C. A. de Galicia*

Do Bloque 2. Escoita

iii) Obxectivos	iv) Contidos	ix) Criterios de avaliación	iv) Estándares de aprendizaxe e secuencia dos mesmos.	v) Descrición e xustificación das competencias clave a traballar.
▪ m ▪ n Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación	B2.1. Clasificación e discriminación auditiva dos tipos de voces e instrumentos e das agrupacións vocais e instrumentais.	B2.1. Identificar e describir os instrumentos e voces e as súas agrupacións	MUB2.1.3. Explora e descubre as posibilidades da voz e os instrumentos, e **a súa evolución ao longo da historia da música.**	▪ *CCEC (Conciencia e expresións culturais)* ▪ *CAA (Aprender a aprender):* Ambas competencias en relación ao contido: B2.1. Clasificación e discriminación auditiva
▪ l ▪ n ▪ g Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e do patrimonio artístico e cultural Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación	B2.5. Audición, análise elemental e apreciación crítica de obras vocais e instrumentais de distintos estilos, xéneros, tendencias e culturas musicais, incluíndo as interpretacións e as composicións realizadas na aula. Interese por coñecer músicas de distintas características e por ampliar as propias preferencias musicais.	B2.4. Reconhecer auditivamente e determinar a época ou a cultura á que pertencen distintas obras musicais, interesándose por ampliar as súas preferencias.	MUB2.4.1. Amosa **interese por coñecer músicas doutras épocas e culturas**, comparando e contrastando as novas músicas coñecidas. MUB2.4.2. Reconhece e sabe **situar no espazo e no tempo músicas de diferentes culturas e épocas históricas**	▪ *CAA (Aprender a aprender):* en relación ao contido B2.5. " Audición, análise elemental e apreciación crítica" ▪ *CCEC (Conciencia e expresións culturais)* ▪ *CSC (Competencias sociais e cívicas)*, Ambas competencias en relación ao contido B2.5 Interese por coñecer músicas de distintas características
▪ h ▪ e Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación	B2.7. Elementos que interveñen na construción dunha obra musical: melodía, ritmo, harmonía, timbre, textura, forma, tempo, dinámica, etc	B2.5. Identificar e describir, mediante o uso de distintas linguaxes (gráfica, corporal ou verbal), algúns elementos e formas de organización e estruturación musical (ritmo, melodía, textura, timbre, repetición, imitación e variación) dunha obra musical interpretada en vivo ou gravada.	MUB2.5.1. Describe de xeito pormenorizado os **diferentes elementos das obras musicais propostas** usando distintas linguaxes. MUB2.5.2. Utiliza recursos con autonomía como apoio ao **análise musical.**	▪ CCEC (Conciencia e expresións culturais) Ambas competencias en relación ao contido B2.7. Elementos que interveñen na construción dunha obra ▪ CAA (Aprender a aprender)

Do Bloque 3. Contextos musicais e culturais

iii) Obxectivos	iv) Contidos	ix) Criterios de avaliación	iv) Estándares de aprendizaxe e secuencia dos mesmos.	v) Descrición e xustificación das competencias clave a traballar.
▪ b ▪ f ▪ ñ Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico	B3.7. Reconhecemento e localización nas coordenadas espazo-temporais das manifestacións musicais máis significativas do patrimonio musical galego, occidental e doutras culturas.	B3.3. Relacionar as cuestións técnicas aprendidas coas características das épocas da historia musical.	MUB3.3.1. **Relaciona as cuestións técnicas aprendidas vinculándoas ás épocas da historia da música correspondentes.**	▪ *CCEC (Conciencia e expresións culturais)* ▪ *CAA (Aprender a aprender)* Ambas competencias en relación ao contido en relación ao contido B3.7. Reconhecemento e localización nas coordenadas espazotemporais das manifestacións musicais

▪ n Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación	B3.8. Epocas da historia da música: características principais, autores/ as significativos/as, audicións con apoio de partitura e interpretación de pezas ou fragmentos das distintas épocas.	B3.4. Distinguir, situar e caracterizar as grandes épocas da historia da música	MUB3.4.1. Distingue e **sitúa temporalmente ás épocas da historia da música** e as tendencias musicais.	▪ *CCEC (Conciencia e expresións culturais)* ▪ *CSC (Competencias socialis e cívicas)* Ambas competencias en relación ao contido en relación ao contido Épocas da historia da música: características principais, autores/ as
			MUB3.4.2. Examina e explica con criterio musical a **relación entre os acontecementos históricos, e a música na sociedade.**	▪ CCEC (Conciencia e expresións culturais) ▪ CCL (Comunicación lingüística)

METODOLOXÍA E ORIENTACIÓNS DIDÁCTICAS:

Necesítanse auriculares para poder facer as actividades individualmente

As actividades deberán realizarse na orde en que se presentan en cada un dos sete libros Edilim. No 1º Libro EDILIM se traballan os contidos teóricos. A aplicación práctica deses contidos teóricos explicados no EDILIM 1 se leva a cabo nos seguintes libros EDILIM (do 2º ao 7º). É dicir:

CONTIDOS TEÓRICOS:

1º Libro EDILIM: Clasificación das músicas descritivas e elementos a estudar nas audicións:

1.1. CLASIFICACIÓN ou TIPOS de música descritiva:
- 1.1.1. Música que describe a natureza
- 1.1.2. Música programática: o poema sinfónico
- 1.1.3. Música incidental: a música para obras teatrais

1.2. Elementos a estudar nas audicións:
- Contexto histórico-artístico
- Referencias extramusicais nas pezas estudadas: literarias, pictóricas, da natureza, etc
- Características das pezas estudadas: instrumentación, movemento (tempo), altura, etc

CONTIDOS PRÁCTICOS: aplicación práctica dos contidos teóricos explicados no EDILIM 1 nos seguintes libros EDILIM:

2º Libro EDILIM: A música descritiva no Barroco

3º Libro EDILIM: A música descritiva no Clasicismo

4º Libro EDILIM: A música descritiva e incidental no Romanticismo

5º Libro EDILIM: A música descritiva e programática no Nacionalismo musical. 1ª Parte: Europa Central

6º Libro EDILIM: A música descritiva e programática no Nacionalismo musical. 2ª Parte: Europa do Leste

7º Libro EDILIM: A música descritiva no Impresionismo musical

Todos estes contidos integran a perspectiva de xénero co fin de producir materiais curriculares plenamente coeducativos e empregarán unha linguaxe non sexista e inclusiva.

Metodoloxía empregada. Os recursos metodolóxicos que se empregan son:

- Actividades a modo de pequena INTRODUCCIÓN sobre o tema. Estas actividades están elaboradas coa plantilla de páxina **"PLANTILLA"** de **EDILIM (versión 5, sen Flash):**

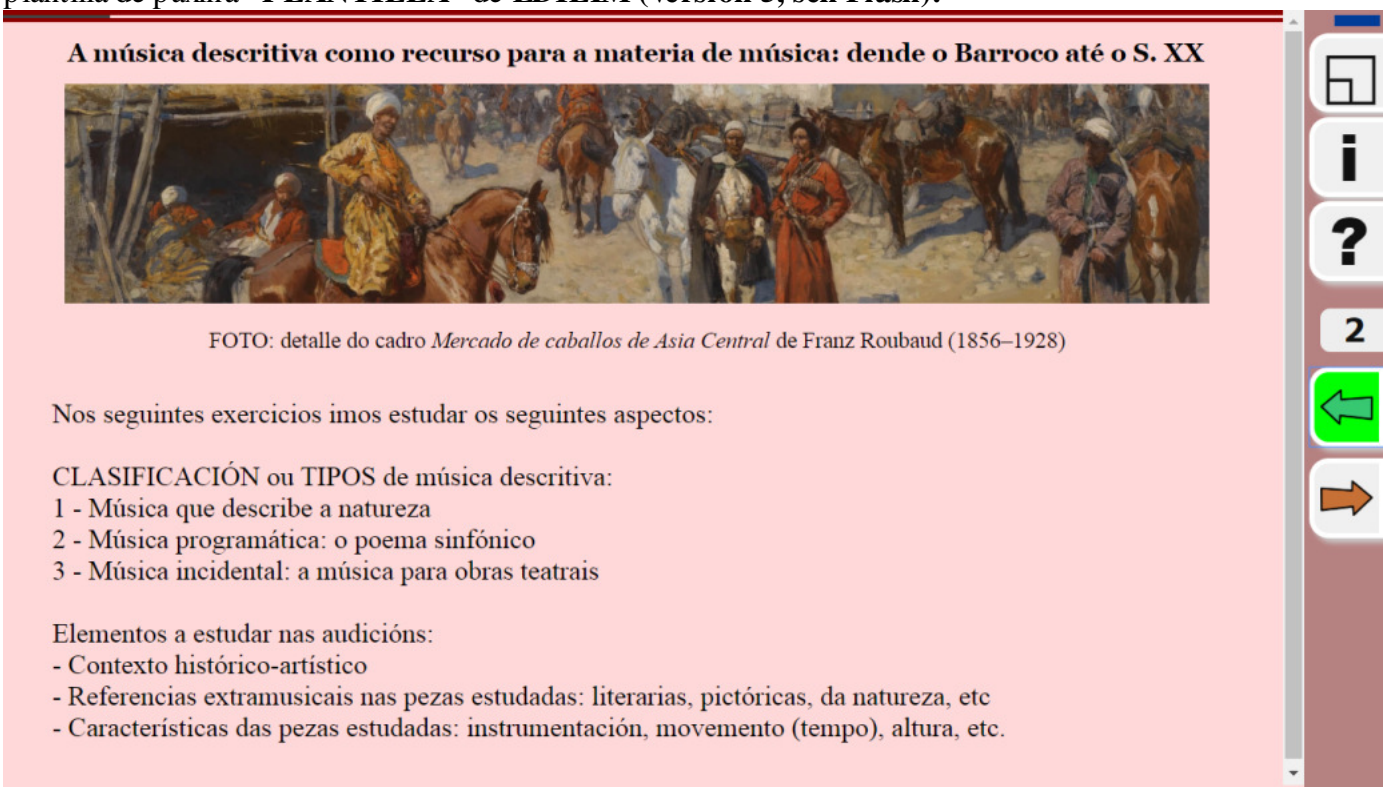

- Actividades para aprender as características das obras de música descritiva escoitadas: están elaboradas coa plantilla de páxina **"RELACIONAR"** de **EDILIM (versión 5, sen Flash):**

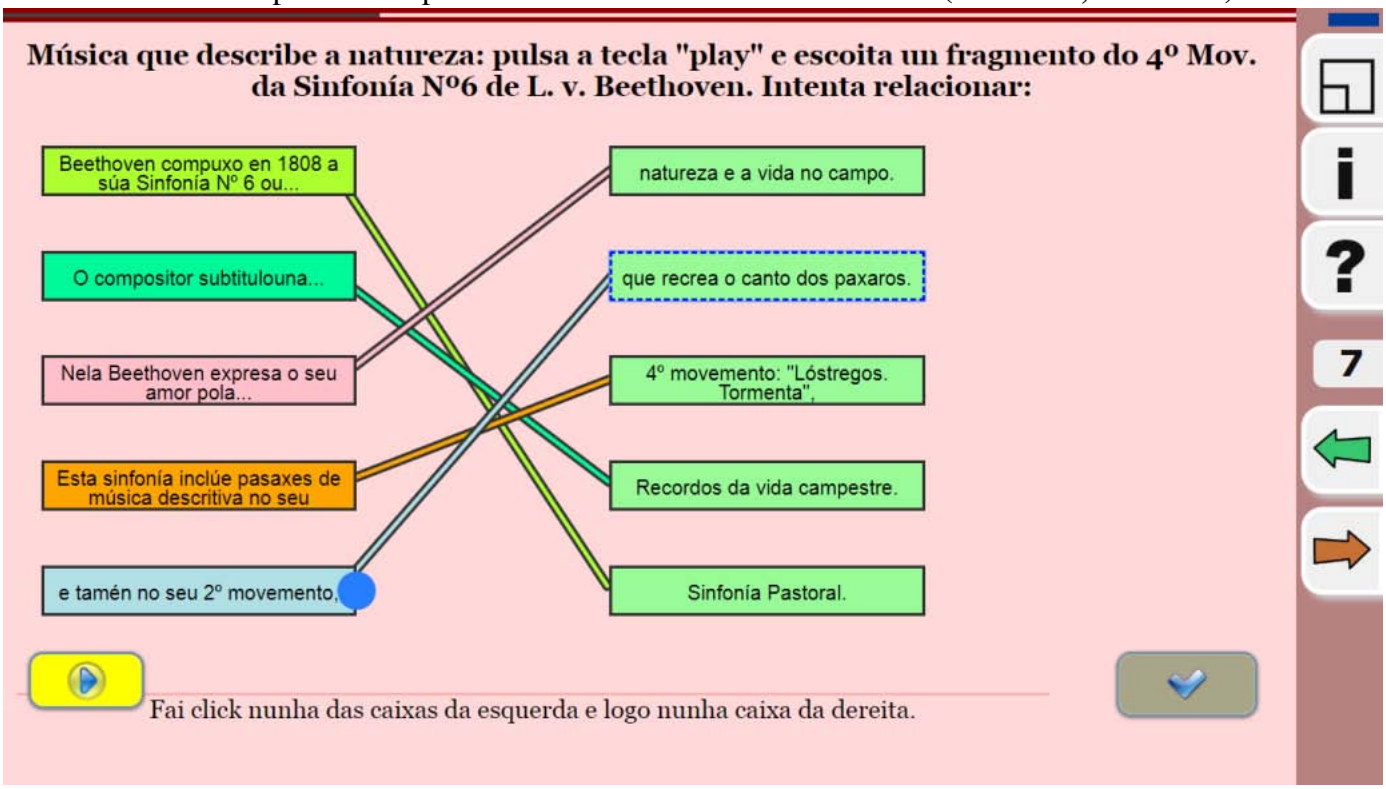

- Actividades para ESCOITAR exemplos dos diferentes tipos de músicas descritivas:
están elaboradas coa plantilla de páxina **"GALERÍA DE SONS"** de **EDILIM (versión 5, sen Flash):**

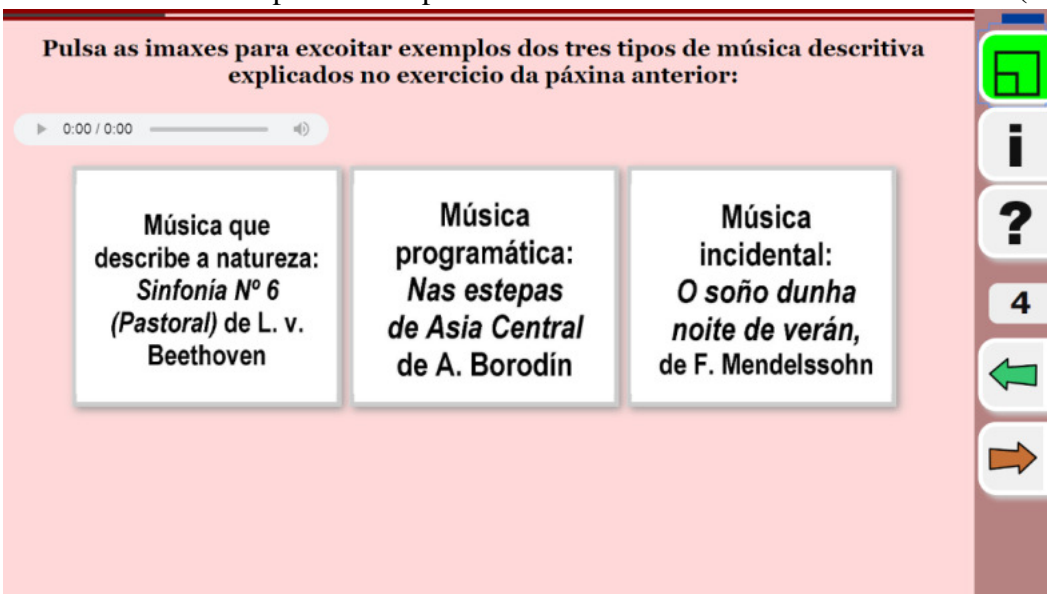

- Actividades para RECOÑECER exemplos dos diferentes tipos de músicas descritivas:
están elaboradas coa plantilla de páxina **"IDENTIFICAR SONS"** de **EDILIM (versión 5, sen Flash):**

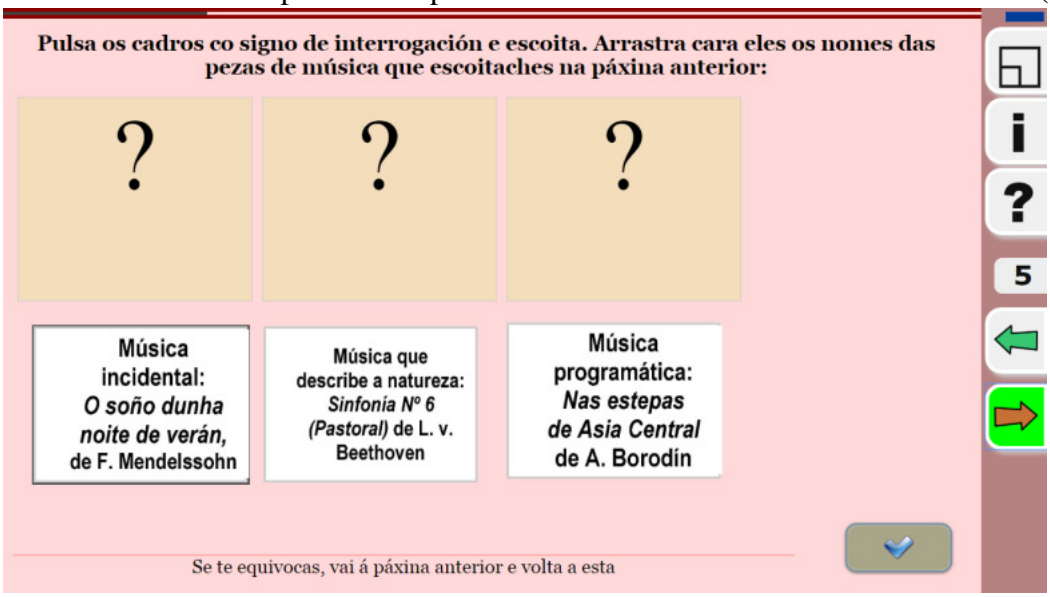

- Actividades para clasificar os diferentes termos estudados: están elaboradas coa plantilla de páxina **"CLASIFICAR TEXTOS"** de **EDILIM (versión 5, sen Flash):**

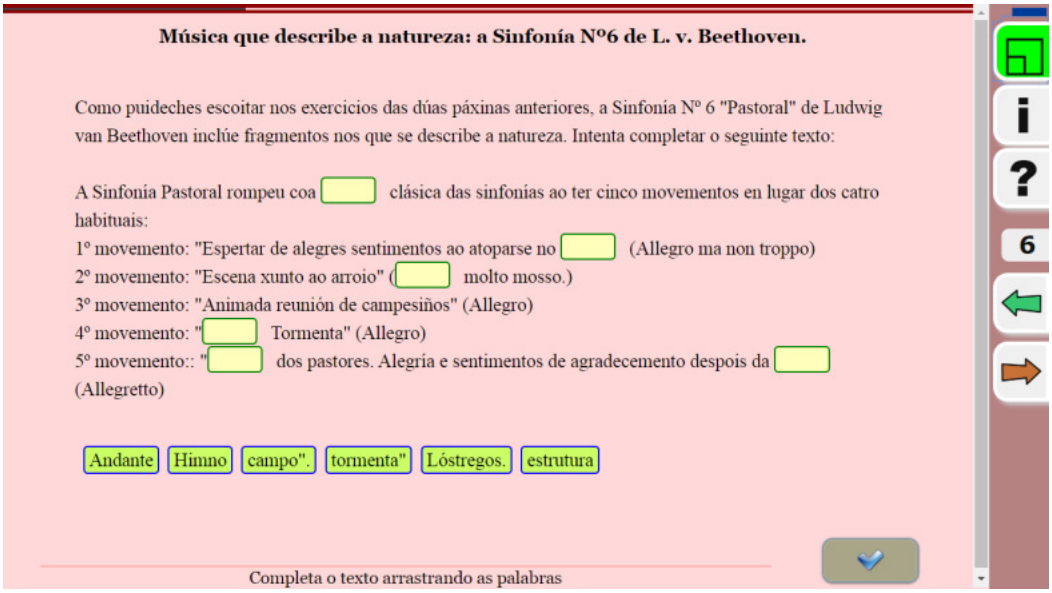

Actividades para recoñecer diferentes características das obras de música descritiva escoitadas: están elaboradas coa plantilla de páxina **"RESPOSTA MÚLTIPLE" de EDILIM (versión 5, sen Flash):**

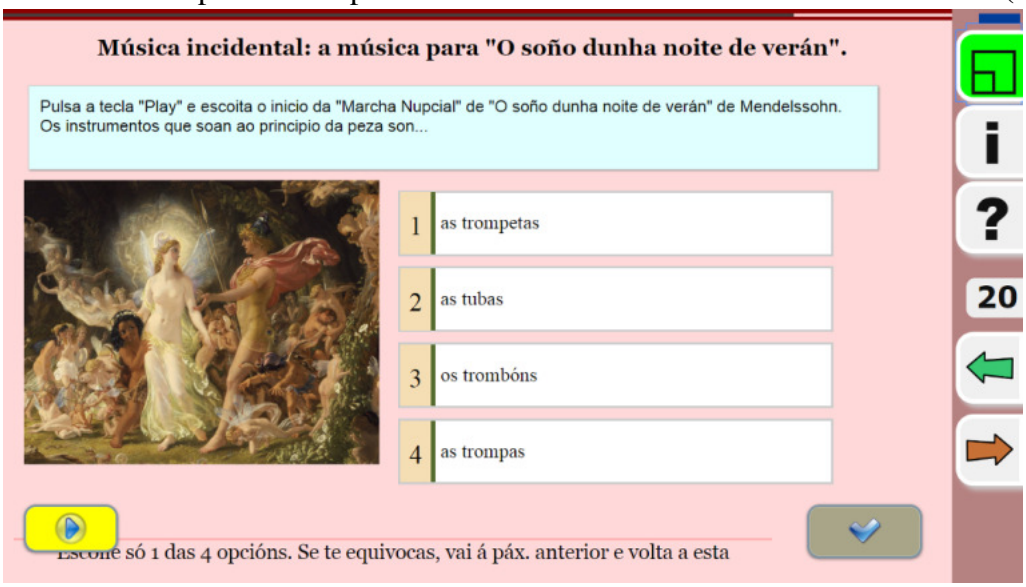

Actividades para recoñecer termos estudados no tema: están elaboradas coa plantilla de páxina **"PALABRA SECRETA" de EDILIM (versión 5, sen Flash):**

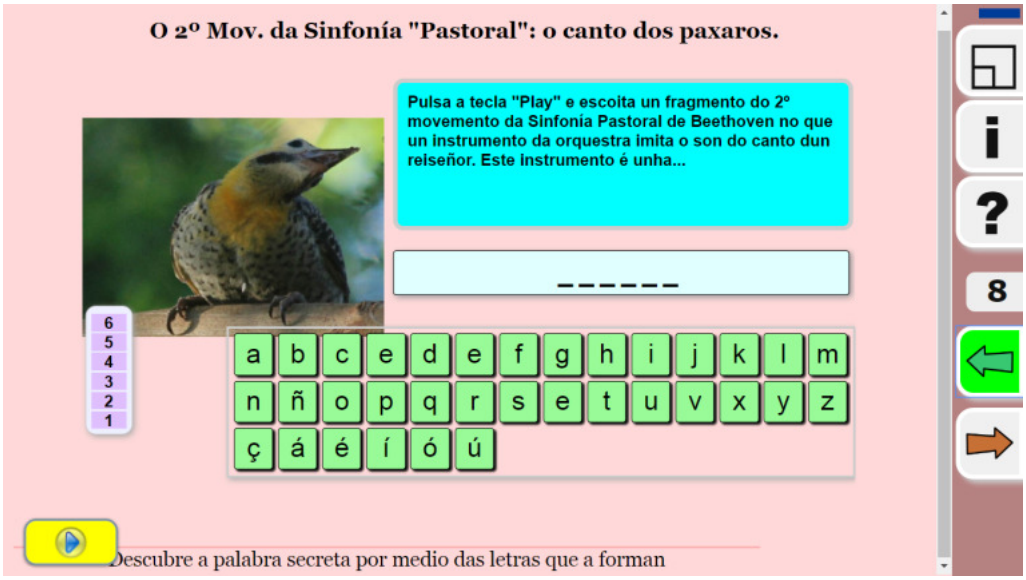

- Actividades para clasificar as características das obras de música descritiva escoitadas (neste caso a súa velocidade): están elaboradas coa plantilla **"ORDENAR"** de **EDILIM (versión 5, sen Flash):**

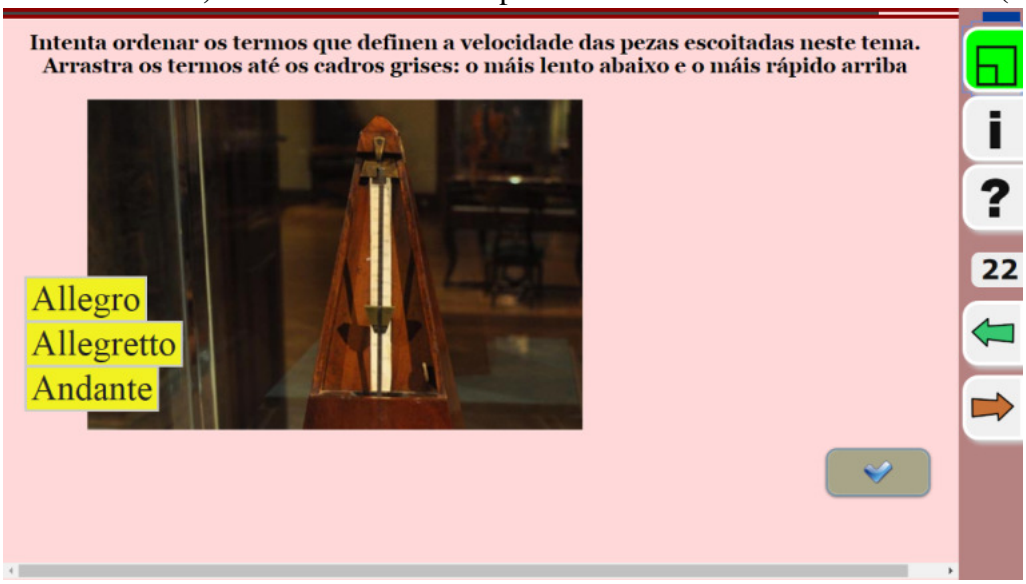

- Actividades para clasificar as características das obras de música descritiva escoitadas (neste caso a súa velocidade): están elaboradas coa "**ARRASTRAR IMAXES**" de **EDILIM (versión 5, sen Flash):**

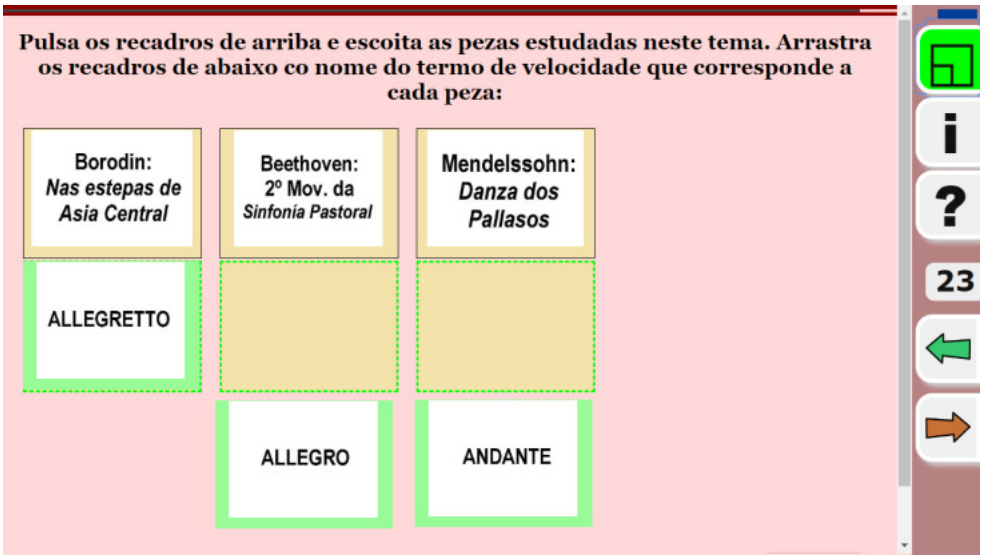

Actividades para visualizar exemplos de música descritiva: están elaboradas coa páxina **"PLANTILLA" de EDILIM (versión 5, sen Flash): (NON se inclúe ningún vídeo** no cartafol de "recursos" dos EDILIM, senon que únicamente incluiranse algúns **links a ENLACES EXTERNOS** e permantes de YOUTUBE:

- Actividades de repaso dos conceptos aprendidos neste libro Edilim: están elaboradas coa plantilla de páxina **"SOPA DE LETRAS"** de **EDILIM (versión 5, sen Flash):**

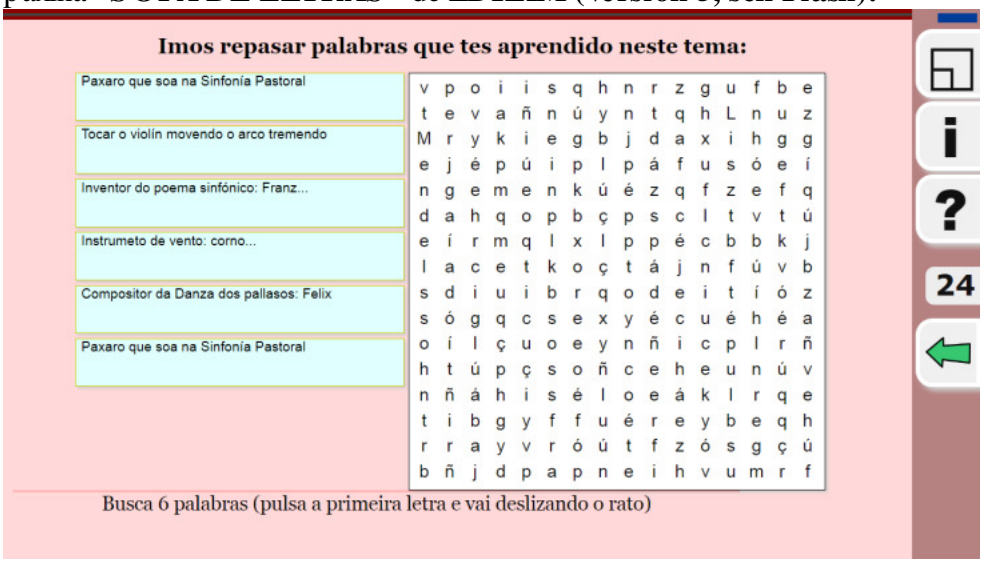

ACTIVIDADES QUE SE PROPOÑEN.

Neste 2º Libro EDILIM: A música descritiva no Barroco:

- Actividades de lectura e asimilación de conceptos das **músicas descritivas do Barroco**
- Actividades para completar textos sobre este tema
- Actividades para o recoñecemento de:
    - contexto histórico-artístico **do Barroco**
    - referencias extramusicais nas pezas estudadas: literarias, pictóricas, da natureza, etc
    - características das pezas estudadas: instrumentación, movemento (tempo), altura, etc

- Actividades de **audición e análise das seguintes obras de música descritiva do Barroco:**

Antonio Vivaldi (1678–1741):
- Violin Concerto in E major, RV 269 'Spring' (1720)
- Violin Concerto in G minor, RV 315 'Summer' (1720)
- Violin Concerto in F major, RV 293 'Autumn' (1720)
- Violin Concerto in F minor, RV 297 'Winter' (1720)

- Actividades para as audicións:
    Relacionar conceptos das músicas descritivas do Barroco
    Clasificar músicas descritivas do Barroco
    Resposta múltiple
    Galería de sons (músicas descritivas do Barroco)
    Arrastrar imaxes
    Identificas sons (músicas descritivas do Barroco)
    Palabra secreta
- Actividade de repaso (sopa de letras)

(NOTA: Para comprobar se unha actividade foi realizada correctamente hai que pulsar o símbolo "V" da parte inferior dereita da páxina).

RECURSOS DE AVALIACIÓN PARA O ALUMNADO, con mención dos medios para achegar retroalimentación ás aprendizaxes no proceso avaliativo

As actividades deste EDILIM son avaliables por medio dunha utilidade de avaliación.

O propio alumno pode realizar a auto-avaliación despois de rematar as actividades deste EDLIM, pulsando a telcla "i" na barra lateral, accededendo a un informe que indica o número de intentos que realizou de cada unha das actividades, o número de acertos, etc.

O profesor que empregue cos seus alumnos este traballo EDILIM tamén pode consultar o devandito informe, que se pode consultar en calquera momento mentres que o libro permaneza aberto:

Panel	Descripción	Resultado	Intentos
1		-	0
2	A música descritiva como recurso para a materia de música: dende o Barroco até o S. XX	-	0
3	CLASIFICACIÓN DAS MÚSICAS DESCRITIVAS. Intenta relacionar: fai click nunha das caixas da esquerda e logo nunha caixa da dereita.	●	0
4	Pulsa as imaxes para excoitar exemplos dos tres TIPOS DE MÚSICA DESCRITIVA explicados no exercicio da páxina anterior:	-	0
5	Pulsa os cadros co signo de interrogación e escoita. Arrastra cara eles os nomes das pezas de música que escoitaches na páxina anterior:	●	0
6	TIPOS DE MÚSICA DESCRITIVA: 1) Música que describe a natureza. A Sinfonía Nº6 de L. v. Beethoven.	●	0
7	TIPOS DE MÚSICA DESCRITIVA: 1) Música que describe a natureza: pulsa a tecla "play" e escoita un fragmento do 4º Mov. da Sinfonía Nº6 de L. v. Beethoven. Intenta relacionar:	●	0
8	TIPOS DE MÚSICA DESCRITIVA: 1) Música que describe a natureza: o 2º Mov. da Sinfonía "Pastoral" (o canto dos paxaros)	●	0

Os recursos EDILIM teñen como referencia os seguintes criterios de avaliación dos dispostos para 3º da ESO no *DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia:*

- Recoñecer auditivamente e determinar a época e a cultura musical a que pertencen distintas obras.

- Identificar e analizar os compoñentes básicos dunha da músca nas diferentes épocas da historia

- Ser quen de comunicar axeitadamente e con rigor valoracións persoais sobre as distintas manifestacións musicais

- Explicar algunhas das funcións que cumpre a música na vida das persoas e na sociedade. Con este criterio preténdese avaliar o coñecemento do alumnado acerca do papel da música en situacións e contextos diversos

- Analizar diferentes pezas musicais apoiándose na audición. Este criterio intenta avaliar a capacidade do alumnado para identificar algúns dos trazos distintivos dunha obra musical e para describir, utilizando unha terminoloxía adecuada, aspectos relacionados co ritmo, a melodía, a textura ou a forma. A análise realizarase sempre en situacións contextualizadas e a partir da audición.